

FIGYELŐ
SZOLGÁLAT

ISMERTETÉSEK

347.77:778.18

GALLIOT, S.:

Le droit d'auteur et les reproductions par la photographie ou les procédés analogues.

/Szerzői jog és a fényképeseti reprodukció, valamint az azzal analóg eljárások./

Bulletin des Bibliothèques de France, 14.k. 1969. 1.sz. 15-24.p.

Az elmúlt husz évben megsokszorozódott azoknak az irodaberendezéseknek száma és választéka, amelyekkel reprodukciós munkák végezhetőek. A gyorsaság évszázadában a kivonatolást és másolást a reprodukció váltotta fel.

Gyakran előfordul, hogy a reprodukciós eljárással másolt szövegek szerzői jogvédelem alatt állnak. Ezért kívánatos egyensúlyt létrehozni egyrészt a szerzők jogvédelme érdekében, másrészt a kutatók és a kutatás célját szolgáló intézmények, könyvtárak, dokumentációs központok, tudományos intézmények érdekében, amelyek számára biztosítani kell, hogy rendes tevékenységük során hozzájuthassanak a számukra szükséges művekhez.

E probléma nemzetközi vonatkozásaira tekintettel az UNESCO már 1962-ben megbizta a Bibliothèque Nationale-t, hogy mintegy husz ország levéltáraiban, könyvtáraiban, dokumentációs központjaiban és tudományos intézményeinél e témára vonatkozóan tájékozódjon s ugyanakkor a BIRPI-t /Bureaux internationaux réunis pour la protection de la propriété intellectuelle = Szellemi Tulajdon Védelmére Alakult Nemzetközi Iroda/ is felkérte a szerzői jogi helyzet feltárására.

Ezt követően 1968. június 1-5. között az UNESCO tizenkét ország szakértőit /Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Bulgária, Csehszlovákia, Franciaország, Hollandia, Irán, Japán, Libanon, Mexikó, Spanyolország/ és számos nemzetközi szervezet /pl. ICR, FID/ képviselőjét hívta össze a kérdés megvitatására. A négynapos ülésen két, egymással konfrontáló álláspont bontakozott ki: az egyik a protekcionista, amely valamennyi reprodukció tekintetében szerzői jogdíj fizetését kívánta kötelezővé tenni, a másik a liberális, amely szerint a túlzott protekcionizmus a tudományos kutatást akadályozza.

Végül is az UNESCO Szakértő Bizottsága kompromisszumos megoldásként az alábbiakban fordításban közölt ajánlásokat fogadta el.

A továbbiakban a cikk szerzője az 1957. március 11-i francia szerzői jogi törvény alapján ismerteti a fényképeszeti reprodukcióval kapcsolatos francia jogi szabályozást, valamint tájékoztatást ad a Bibliothèque Nationale, továbbá a CNRS /Centre national de la recherche scientifique = Tudományos Kutatások Országos Központja/ fotoszolgálatát által ilyen esetekben használt iratmintákról /megrendelői nyilatkozatok/.

Az UNESCO Szakértő Bizottsága által elfogadott ajánlások:

A szerzői jogvédelem alatt álló művek fényképeszeti uton való reprodukálását tanulmányozó Szakértő Bizottság Párizsban 1968. július 1-től 5-ig tartott ülésén

figyelemmel arra, hogy a fényképeszeti uton való reprodukálás mind egyszerűbb, gyorsabb és olcsóbb eljárássá válik, tekintettel a fényképeszeti reprodukálásra alkalmas eszközök és anyagok fejlődésére és tökéletesítésére,

figyelemmel arra, hogy a kutatók, valamint a kutatás és az oktatás célját szolgáló intézmények /könyvtárak, dokumentációs központok, oktatási, tudományos vagy kulturális intézmények/ egyre nagyobb mértékben használják ki az ilyen irányú lehetőségeket,

figyelemmel arra, hogy a reprodukált művek jelentős része szerzői jogi oltalom alatt áll, miszerint az említett műveknél általában a szerző előzetes hozzájárulása szükséges,

figyelemmel arra, hogy célszerű egyensúlyt biztosítani a szerzők és a kiadók jogai között, mégpedig úgy, hogy a művek piaci értékesítését a verseny ne befolyásolja hátrányosan, valamint hogy a reprodukcióra való jog rendezése a kutatást és a kulturális fejlődést szolgálja,

figyelemmel arra, hogy a különböző országok törvényhozásának feladata a szerzői jogvédelem alatt álló fényképeszeti reprodukciókkal kapcsolatos kérdéseket szabályozni, mégpedig a szóban forgó érdekek összhangba hozatala segítségével,

miután elfogadásra került a jelentés, amely az előzőekben ismertetett megfontolásokat összegezi,

a Szakértő Bizottság a következő elvek figyelembevételét ajánlja:

1. célszerű a fényképeszeti reprodukciót a fényképezéssel analóg eljárásként kezelni;

2. célszerű az érdekelteket a közzétett műveknek szigorúan személyes célú fényképeszeti reprodukálására felhatalmazni;

3. célszerű a nem-üzleti célú könyvtárakat felhatalmazni, hogy szerzői jogdíj fizetése nélkül, felhasználóként egy másolatot szolgáltatassanak ki, feltéve, hogy ez a másolat folyóiratoként legfeljebb egy cikket jelent, ha pedig könyvről van szó, úgy a másolat a könyv egy ésszerű részét nem haladja meg. Természetesen e felhatalmazás semmiképpen sem terjedhet ki a különálló filmművekre, festményekre, valamint olyan művekre, amelyekre az említett kedvezményből való kizárás indokolt. Mindazonáltal megengedett lehet a fényképeszeti reprodukció ezeknél is, ha az valamely már kinyomtatott szöveg illusztrálását szolgálja;

4. célszerű megtiltani a könyvtárak archivumaiban elhelyezett, ki nem adott anyagok fényképeszeti reprodukcióját, kivéve, ha a szerző ehhez hozzájárult;

5. célszerű a nem-üzleti célú könyvtáraknak megengedni, hogy az állomány megóvása érdekében folyóiratokról és periodikumokról mikrofilmeket készítsenek, valamint hogy gyűjteményüket - amelyben szereplő kiadványok egyes példányai kifogytak - mikrofilmmel pótolják, feltéve, hogy a kiadótól a kiadványok mikrofilmen nem szerezhetők be;

6. célszerű a nem-üzleti célú könyvtáraknak megengedni, hogy duplikátumokat készítsenek a gyűjteményükben szereplő művekről, az eredeti példánnyal azonos nagyságban, feltéve

a/ hogy a szerzői jog jogosultja számára megfelelő időt biztosítsanak,

aa/ hogy az közölje szándékát a reprodukció engedélyezése, illetve az újbóli kiadás vonatkozásában,

ab/ hogy új kiadást készíthessen, ha szándéka erre irányul,

b/ hogy teljes bizonyosság álljon fenn abban a tekintetben, hogy a korábbi kiadás ténylegesen kifogyott,

c/ hogy azoknak a példányoknak a száma, amelyeket a könyvtár a mikrofilm alapján másolni tudna, nem haladja meg azoknak a példányoknak a számát, amelyek a gyűjteményekben található és amelyeket az állományvédelem érdekében helyettesíteni kellene; a mikrofilmeket harmadik személyek mindazonáltal reprodukciós célra is felhasználhatják, de kizárólag a személyes használat feltételei mellett és annak keretén belül;

7. célszerű a nem-üzleti célú könyvtárakat felhatalmazni, hogy szabadon és gyűjteményeik kiegészítése céljából a szükséges reprodukciókkal egészítsék ki egyes művek, folyóiratok vagy periodikumok sérült vagy hiányzó oldalait, ha ez nem haladja meg egy folyóiratcikkek terjedelmét, vagy valamely könyv ésszerű részét, valamint ugyanezen cél érdekében minden más reprodukciós módszert alkalmazzanak a művek állományvédelme érdekében, az előbb említett követelmények betartása mellett, feltéve, hogy nem készülhet több másolat, mint ahogy a szóban forgó könyvtár tekintetében az ilyen jellegű művek vonatkozásában általában szokásos;

8. célszerű azonos feltételek mellett lehetővé tenni a más könyvtárak céljára szolgáló reprodukciós tevékenységet olyan megkötéssel, amely ez utóbbiak tekintetében írja elő az átvett reprodukciók használatát;

9. célszerű a haszonra dolgozó könyvtárak számára a szerzői joggal védett művek fényképeszeti úton való reprodukálását csak a szerzői jogok tiszteletben tartása mellett megengedni, ami kollektív vagy szakmai szerződések segítségével vagy törvényi licencia útján biztosítható;

10. célszerű az oktatás és nevelés célját szolgáló, haszonra dolgozó intézményeknél a pedagógiai célokra készült reprodukciókra a nem-üzleti célú könyvtárakra irányadó szabályokat alkalmazni /3.pont/, feltéve, hogy a reprodukciókat ezek az intézmények csak egyéni kérés alapján készítik, valamint hogy azok kizárólag a tanárok, hallgatók, diákok személyes céljait szolgálják és azokra haszonra dolgozó könyvtárak által végzett fényképeszeti reprodukciós tevékenységre vonatkozó korlátozások és előírások is alkalmazásra kerülnek.

/Vida Sándor/